

KIS LAP

Az ÜRES KALITKA. (Lásd a 117. lapon.)

KLÁRI NÉNI NÖVENDÉKEI.

— Elbeszélés. —

(VII. folyt.)

ZSIGA lecsüggesztett fejjel hallgatta, aztán szó nélkül elfordult és lassu léptekkel, gondolatokba merülten hazafelé indult. Bertök gunyosan nézett utána és így dörmögött magában:

— Még gondolkozik, de fogadni mernék, hogy megteszi, amit mondtam, — és akkor végrehajthatom tervemet, nem lesz itt senki, aki nyomomra vezethetné a bíróságot. Leviszem magammal Zsigát Budapestre s ott majd lerázom a nyakamról. Abban a roppant városban majd éhen vesz, — haza nem kerül többé. azt tudom.

Zsiga pedig, mióta ez újabb találkozására volt Bertökkel, még inkább elkomolyodott, rá sem lehetett többé ismerni a régi pajkos fiura. Ki nem mozdult a házból, szótlanul ült órákig egy helyben s a legkisebb neszre elsápadt és összerendezent; ha véletlenül néhány ember megállt a kapu előtt, Zsiga már reszketett s azt hitte, ő érette jönnek.

Hiába törte a fejét Klári néni, hiába kérdezte, faggatta, — Zsiga csak lesütötte szemét s nem felelt. Sajátságos magaviselete feltűnt végre Rózsikának is és a jó kis leány szomorkodva látta, hogy testvére valami titkot rejteget előle. Egy délután, midőn Zsiga ismét hallgatagon, elgondolkozva ült az ablak mellett, Rózsika hozzája lopózott, megölelte s gyöngéd, meghatott hangon kérde:

— Zsiga, kedves Zsigám, mi bajod van?

— Mi bajom van? Hát ki mondta, hogy valami bajom van?

— Oh ne tagadd! Jól látom, milyen szomorú, milyen szórakozott vagy! Mért titkolod előttem, testvéred előtt?

Rózsika őszintén szerető hangja egészen meghatotta Zsigát; nem tudott többé oly daczosan felelni. Néhány pillanatig elmerülten hallgatott, aztán komolyan, szomorúan mondá:

— Mindegy . . . utoljára mégis megtudod . . . megmondhatom . . . Nekem távoznom kell innen!

— Távoznod innen? kiáltá Rózsika bámulva és ijedten. De hát hová?

— Azt magam sem tudom . . . mindegy, akárhová, csak e falutól messzire jussak.

— De Klári néni azt meg nem engedi!

— Tudom . . . és épen ez a baj.

— És mért kellene innen távoznod? Mi okod van reá? Hátha Klári néni tudna segíteni?

— Nem segíthet rajtam ő sem . . . nekem minden áron távoznom kell.

Épen ekkor jött közbe Klári néni s hallván az utolsó szavakat, meglepetve kérde, miről vitatkoznak?

— Kedves Klári néni, képzelje csak! szölt Rózsika. Zsiga azt mondja, hogy ő nem marad itt többé, elmegy!

— Micsoda esztelen beszéd ez? szölt Klári néni. Igaz, a mit Rózsika mond, Zsiga?

— Igaz! felelt Zsiga halkán, földre sütött szemekkel.

— Abból pedig, semmi sem lesz! Még csak az kellene, hogy eféle bolondságokat végy az eszedbe. És hát mi ba-

jod van nálam? Nem gondoskodom rólad szeretettel?

Zsiga szemeibe könnyecsep lopózott. Jó fiu volt ő különben s nagyon érezte, mennyi hálával tartozik a jó Klári néni-nek. Szólani azonban nem mert, — pedig ha őszinte gyermeki bizalommal föltárta volna baját, mennyi kellemetlenségnek vette volna elejét! Klári néni, látván, hogy a fiu nem szól, rövid szünet után ismét mondá:

— Bizonyosan valami rosz társaságba keveredtél s ott telebeszéltek a fejedet mindenféle ostobaságokkal. De ezt ki kell verned a fejedből. Mától fogva ki nem mégy a házból, míg én jónak nem látom. Néhány napi szobafogság majd kigyógyít.

Klári néni katonásan szokott elbánni az efélékben s Zsiga jól tudta, hogy ha Klári néni egyszer valamit kimondott, az ellen hasztalan minden kifogás. De most aztán még inkább meg volt rémülve. Ha ki nem mehet s nem beszélhet Bertókkal, akkor meg sem tudhatja, elmúlt-e vagy talán még inkább növekszik-e a fenyegető veszedelem. Gondolatokba mélyedve ment kis szobácskájába s látszott, hogy valami titkos terven töri a fejét. Ablaka mellett ülve merően nézegetett ki a csöndes utcára; mintha lesett volna valakit. És az esti szürkületben senki sem vette észre, midőn Zsiga hirtelen intett s valaki oda lopózott az ablakhoz. Aztán sntogva így szólt Zsiga:

— Bertók, baj van itthon! Jőjj ide ma éjjel, majd beszélünk. Én ki nem mehetek a házból.

— Jól van. Éjfél tájban, mikor már mindenki alszik, eljövök.

Ez este még szomorubban folyt a vacsora, mint az előbbi napokon. Zsiga alig evett valamit s szótlanul bámult maga elé; Klári néni is komoly volt és gondolkodó, a jó Rózsika pedig aggódva tekintett hol az egyikre, hol a másikra s nem tudta, iparkodjék-e fölvidítani a többieket, vagy ő is busuljon velök. Végre megérkezett a lefekvés ideje s csakhamar mély csönd uralkodott az egész házban.

Csőnd volt a házban, az igaz, de aligha nyugodtan aludott mindenki. Legalább Klári néni nem, mert egyik óra mult a másik után s még mindig nem jött álom szemeire, folytonosan törte a fejét, vajjon mi lelta azt a Zsigát, mit kellene vele tenni? De hasztalan volt minden fejtörése, nem tudott semmi okosat kitálcálni s végre belefáradva a gondolkodásba, már épen el akart szenderülni, mikor az éj csöndjében valami nesz ütötte meg füleit. Mintha az utcza ablakok egyikét nyitogatták volna... talán tolvajok akarnak betörni a házba? Még figyelmesebben hallgatózott s újabb neszt hallott, még pedig Zsiga szobája felől.

Klári néni nem volt félénk asszony. Gyorsan fölugrott, magára öltötte ruháját s gyertyát gyujtván, benyitott Zsiga szobájába. S mit látott? Zsiga az ablaknál állt és élénken beszélgetett valakivel; de midőn Klári néni belépett, Zsiga ijedten visszafordult, az a másik valaki pedig, ki az ablak alatt az utcán állott, hirtelen megfordult és elszaladt, úgy hogy midőn Klári néni az ablakhoz lépett, már nem is látta a sötét éjben eltűnt alakot. Szigorú hangon kérdé Zsigától:

— Ki volt az, akivel most beszélteél?

Zsiga daczosan földre sütötte szemeit és nem felelt.

— Nem is kell mondanod, ugyis tudom, szölt Klári néni. — Bizonyosan egyik jó pajtásod azok közül, kik fejedbe verték, hogy távozzál innen és most azon tanácskoztatok, mikor szökjél meg. Ugy-e?

Zsiga makacs hallgatása bizonyítá, hogy Klári néni körülbelöl eltalálta az igazat. Zsigában egy pillanatra fölillant a gondolat, hogy mindent megvall Klári néniinek; de aztán ismét erőt vett rajta a szégyen és félelem s makacsul hallgatott. Klári néni pedig rövid szünet után így szölt:

— Jól van, ha szép szerivel nem bologulok veled, ezentul szigoru leszek. Jöjj ide a kék szobába, ez lesz a lakásod.

A kék szoba ablaka az udvarra nyílt és erősen el volt rostélyozva, ajtaja pedig a Klári néni szobájába szolgált, másfelé nem lehetett kimenni. Ez tehát valószággal börtönnek való szoba volt, melyből nem egykönnyen lehet kijutni. Zsiga azonban nagyon közönyösen fogadta az egészet, mintha e fogság csöppet sem zavarná meg terveit.

Rózsika csak másnap reggel tudta meg, hogy történt valami, de nem igen tudhatta, hogy voltaképen mi történt, mert Klári néni nem akarta a jó kis leányt szomorítani Zsiga gonosz csinyjének elbeszélésével. Rózsikának azonban nem volt nyugta s mihelyt dolgait elvégezte, sietett Zsigához és félíg szomoruan, félíg szemrehányóan mondá:

— Oh Zsiga! Mit tettél, hogy a jó Klári nénit annyira megharagítottad?

— Mit tettem? Csak azt, amit előre

megmondtam. El akartam szökni, mert itt tovább nem maradhatok.

— Az istenért! de hát mért nem maradhatsz? kérdé Rózsika megrémülve.

— Miért nem? Jól van, ha épen tudni akarod, megmondom. De elébb szentül meg kell ígérned, hogy nem mondod tovább, senkinek, még Klári néniinek sem.

— Igérem, igérem, csak mondd meg!

— Legyen. Tehát tudd meg, hogy ha még tovább is itt maradok, akkor börtönbe kerülök.

— Börtönbe! kiáltá Rózsika elsápadva. De hát mit követtél el olyan nagy bünt?

— Nem tettem szándékosan . . . véletlenség az egész . . . de az nem segít a bajon, mégis csak én vagyok a hibás és ha elfognak . . . börtönbe zárnak s ki tudja, mi történik még azután.

Szegény jó Rózsika szinte reszketett az ijedségtöl s jó ideig szölni sem tudott; végre aztán mondá:

— Édes Zsigám . . . én nem tudom, mit követtél el . . . de lásd, talán mégis legjobb volna, ha őszintén megvallanád Klári néniinek . . .

— Micsoda? Én azt megmondjam Klári néniinek? Nem, soha!

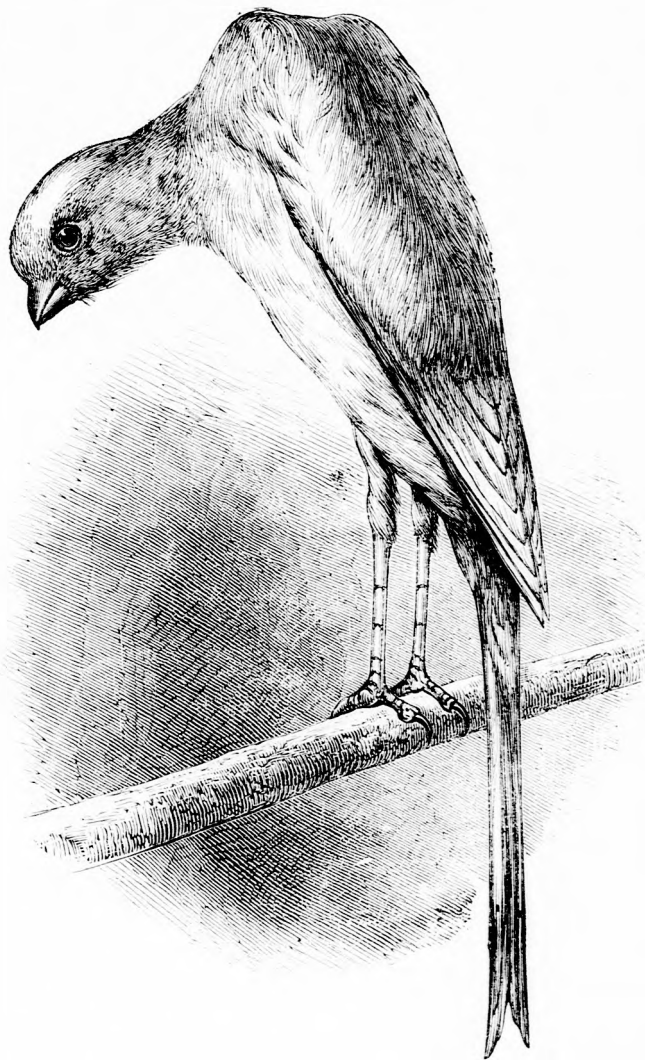
— De lásd, ez nem szép ám . . . Klári néni megérdemli, hogy bizalmas légy iránta. Ó oly jó mi hozzánk s te olyan háladatlan akarsz lenni!

— Ne mondd ezt! felelt Zsiga szomoruan. Tudom, hogy csuf dolog, amit teszek, de nem tehetek máskép . . . ha nem akarok börtönbe jutni, akkor futnom kell innen s hogysen Klári néni megtudja a dolgot, inkább elbujdosom örökké.

(Folytatása következik.)

A Z Ü R E S K A L I T K A.

(Képpel a ezimlapon.)

VAN nekem egy kedves kanári madárkám
 Reggeltől estéig szépen énekel,
 Aransárga toll van farkán meg a szárnyán
 Napnyugtával végzi, keltén kezdi el.

Kis belga kanárim pajtásinál különb,
 Testére erősebb, hangjára vigabb.
 Pompás csattogása; hangja pereg mint gyöngy;
 A zárt falakból is deritőn kihát.

Ah, és olyan kezes! Eszik a markombul;
Hogy ha hívogatom, a vállamra száll;
S mikor a toronybul esti harang kondul
Oda rebben ahol kis kalitja áll.

Ajtajából jó éjt esiesereg vidámon
És aztán besurran, szépen lecsüesül.
Szárnya alá dugja fejét. Majd az álom
Csöpp agyát elfogja és lecsöndesül.

Mihelyest pitymallik, már a szava hallik,
Rendre fölébreszti a ház népeit.
Szökellése alatt a veszső meghajlik,
Kis torka teljéből zeng, trilláz, süvit.

Tisztán látom, hallom — vagy csupán álom
volt? . . .

Jaj Istenem, mi ez? . . . üres a kalit! . . .
Hol a kis kanárim? . . . Elröpült, tán
megholt . . .

Nem jön, bármint hívom esttől hajnalig.

AZ ARANY PEMECS.

(Képpel a 125. lapon.)

MILYEN furcsa virág, ugy-e? Fogadni mernék, hogy ahányan reá néztek, mindnyájan azt fogjátok mondani, hogy ez valami ritka növény, melynek kanyargó levelei egészen másként nőnek, mint a mi közönséges virágainké. Igen ám, csak-hogy ez nem növény, hanem — állat, valóságos mozgó, szemekkel bíró állat, melyet csodálatos alakja miatt »arany pemecs«-nek neveztek el, mert hasonlít az ecsethez s pompás színekkel tündököl.

Az arany pemecset kétféle alakban látjátok a mai rajzon, mert e furcsa állat össze tud huzódni s ekkor olyan, mint egy hosszú, vékony pálczika, mely ide-oda görbül, a mint a rajzon az alsóbb részen látjuk. Ha azonban csönd van körülötte, egyszerre minden oldalról kinyújtogatja pompás színü csápjait s ekkor valami

ritka növényhez hasonlít. Teste csont nélküli, puha hustömeg, lakása pedig a tenger sziklás partja, hol nem igen mélyen a víz alatt uszkál.

Ha valaki csöndes időben csónakon lassan evez a partok mellett s letekint a tiszta vízbe, csakhamar észrevesz itt-ott egy másfél láb hosszúságu, vékony pálczikát, mely a sziklához tapadva, majd fölfelé nyújtózik, majd a mélybe merül le. A gyakorlott szemü halász rögtön megismeri, de aki még nem látta, az csak akkor kezd figyelni, midőn a pálczikából hirtelen tenyérnyi széles, haragos-piros rojtozat-féle sörtéket lát kimeredni; ez a rojtozat azonban rögtön behúzódik, mihelyt valamivel megérintik. Ha már most a kíváncsi ember kihuzza a pálczikát a vízből, egy piszkos barna színü, vastag bőrü husos tömeget lát, melyen semmi nyoma sincs az előbb látott pompás tarajnak.

Hanem tegyük csak tengervízzel tölt kádba és várjunk türelemmel egy ideig, csakhamar meglátjuk ismét a csodálatos átváltozást. Lassan, egyes lökésekben emelkedik az állat egyenesen fölfelé, mint egy magától álló vékony bot; aztán hirtelen megnyilván, a festő pemecséhez hasonló piros fej emelkedik ki, melynek folytatását kigyóformán tekergőző és pompás színekben játszó sörtés tarajok képezik. Mindig jobban-jobban kifejlődik s utoljára méltóságos bokolással hajlong jobbra-balra. Ilyenkor a nézőnek csöndesen kell lenni, mert e furcsa állat csöppet sem hiu, nem szereti magát mutogatni s mihelyt mozgást vesz észre maga körül, azonnal berántja pompás gallérjait egyszerű bőrtokjába s lekonyítja fejét, melynek csokrát kis ideig még kint hagyja, mint rajzunk alsó részén látható.

Az arany pemecsnek sokféle fajtája van s mind a tengerben él. Legpompásabb színűek azok, melyek a forró éghajlat alatti tengerekben tanyáznak.

MIKOR NEKEM KÉT ARANYAM VOLT!

— Beszélyke. —

MEGVALLOM, már előtte való éjjel alig hunytam be szemeimet a nagy izgatottság miatt. Féltem is, reménykedtem is . . . másnap volt a nagy vizsgálat az iskolában s a legjobbnak elismert tanuló számára két arany jutalom volt kitűzve. Én is egyike voltam azoknak, kik a jutalom elnyerését remélhették s most csak az volt a kérdés, vajjon magán a vizsgálaton csupa izgatottságtól nem fogok-e megzavarodni és rosszul felelni. Éjféltől után végre elnyomott az álm's reggel megerősödve és új reményekkel telten ébredtem föl.

Nem hiába reménykedtem, — a jutalmat én nyertem el s a két fényes arannyal kezemben oly büszkén és boldogan tértem haza, mint akármely diadalmas hadvezér. Nagy volt a dicsőségem és hozzá még pénz is, fényes aranyok csörögtek a zsebemben; nem cseréltem volna egy kis királylaj sem.

Testvéreim, midőn a nagy eseményt megtudták, bámuló tisztelettel vettek körül. Különben is én voltam a legidősebb, de most már épen messze fölöttük képzelém magamat. Kegyes mosolygással hallgattam, mikor arról beszélgettek, mit tennének ők, ha olyan tömérdek kincsük volna, mint nekem.

— Ha nekem két aranyom volna, szólta Béla, ki igen jószívű fiú volt, — vennék édes apának nevenapjára egy szép tajtpipát. A múlt héten vesztette el régi kedves pipáját és hallottam, mikor mondta a mamának, hogy most nem

igen vehet másikat, mert a szép tajtpipa drága, neki pedig most nincs pénze.

— Oh, a papa nem nagyon kívánczik ilyesmi után, szólta közbe Imre. Jobb volna szép üvegmedenczét venni mamácska számára, abban aztán arany halacskákat tartanánk a szobában. Mamácska ezt nagyon szereti s mi is mulatnánk a halacskák ficzkádozásán.

Ez a »mi is mulatnánk« szörnyen sértette büszkeségemet s visszautasító hangon mondtam:

— De'jszen, van eszem, hogy efélet nem veszek; annak itt ugyan nem volna jó helye. Ismerek egy bizonyos Imre urfít, aki csak nem régen is siralmas módon okozta halálát a szép fehér egérkéknek.

Imre fülig pirult s többé nem szólt a dologhoz. A többiek még jó ideig beszélgettek, csak Emmácska nem akart semmi tanácsot adni, mit tegyek pénzzemmel. Mikor nevetve kis testvéreim komoly fejtörésén, tréfából tőle is kérdelem, mit gondol? — csak azt felelte, hogy ő bizony nem tudja; tegyem azt, ami nekem a legnagyobb örömet okozza.

Ez tetszett nekem. Emmácska különben is kedvenczem volt s hirtelen az ötlött eszembe, hogy veszek Emmácskának egy szép új ruhát. Hatan voltunk testvérek s Emma volt az ötödik, a három leány közül a legfiatalabbik. Szüleink nem voltak gazdagok s így Emmácska alig kapott valaha új ruhát; mindig azt kellett viselnie, amiből na-

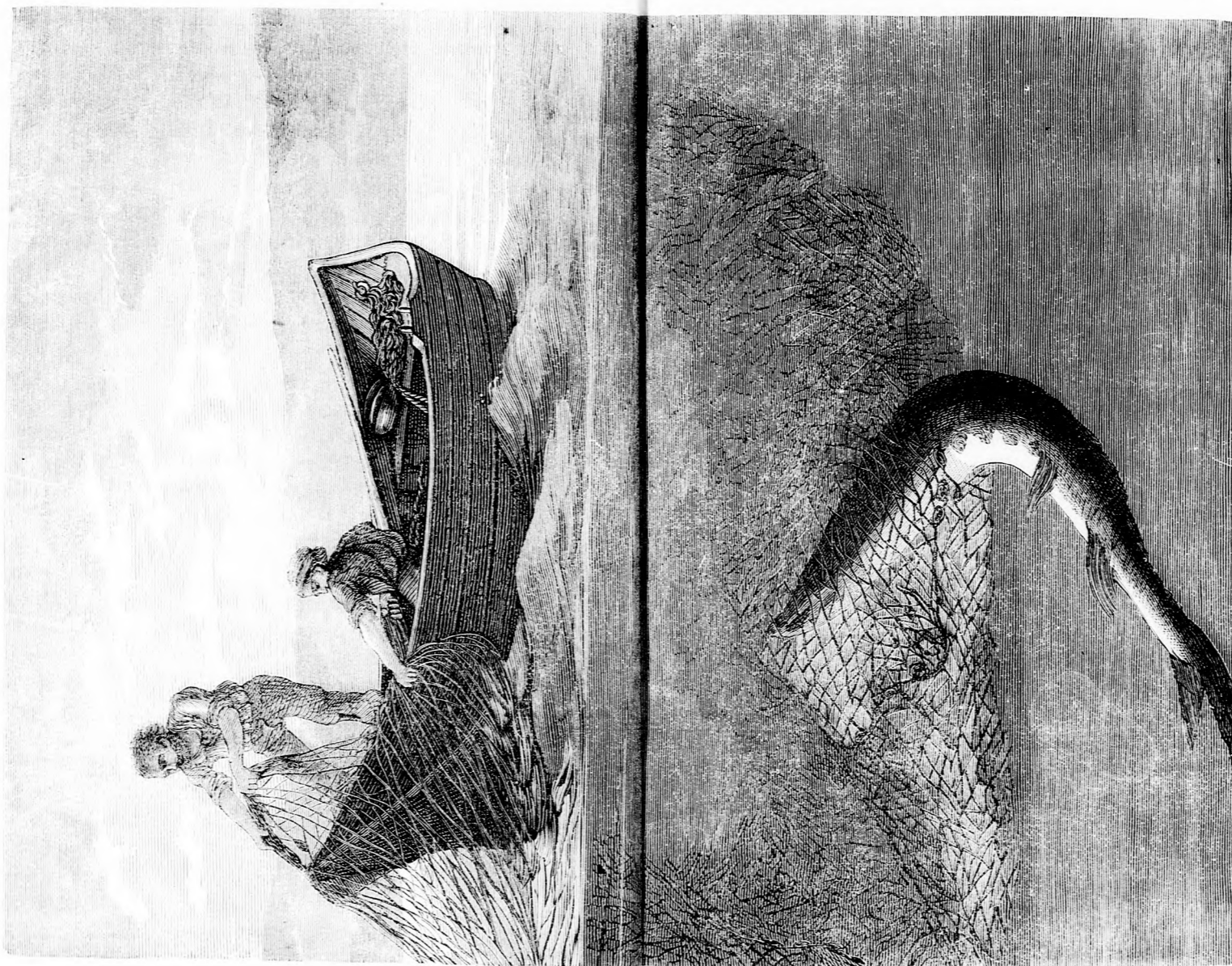
gyobb leánytestvéreim már kinőttek; és a jó kis leányka ezzel is teljesen meg volt elégedve.

— Milyen pompás volua, gondolám, ha egyszer már Emmácskának is volna újdonat új ruhája, egészen divatos, a milyent a nagyobb leányok kapnak! Volna öröm a kicsikének! Azt hiszem, telnék még egy szép szalmakalapra is.

Egész este azon gondolkodtam s végre elhatároztam, hogy csakugyan meg is teszem. Éjjel aztán csupa tarka ruhával, s szalaggal, kalappal álmodtam s másnap reggel még egyszer megdölvén a dolgot, úgy találtam, hogy tervem nem ér semmit. — Ha csak egyik testvéremről emlékez-ném meg, a többi méltán neheztelne. Jobb lesz olyasmit ki-

gondolni, ami örömet okoz valamennyiöknek.

— Már tudom! Elviszem mindnyá-

jukat a színházba, veszek akkor estére jó süteményt is, lesz pompás mulatsága valamennyinek.

De erre elköltöm körülbelöl egész kincsemet. Az már mégis sok, egy esti mulatságért annyi pénzt kidobni! Nem, ezt nem teszem.

Sokkal okosabb lesz, ha mindegyikök számára veszek valami emléket, aminek később is örül. Például: Bélának egy szép festékládácskát; Imrének képeskönyvet; a leányoknak virágokat, vagy szalagokat; külön pedig az én kedves Emmácskának még egy bábút is, — ugysem volt soha új bábuja, mindig csak maga csinált össze holmi furcsa figurákat, melyekért mindég nevettek. Így aztán mindenkinek lesz öröme s nem is felejtí el egyhamar e nagy napot.

Kezdtém számíttatni, mennyibe kerülne, ha mindezt a sok szép ajándékokat összevásárolnám. Akármilyen pon-

tosan számítottam, az eredmény az lett, hogy legalább is tíz forintot kellene kiadnom. De hiszen ez szörnyűség! Így a magam számára alig maradna egy-két forint a két arany értékéből!

És aztán azokat a szép fényes aranyokat föl kellene váltani piszkos bankóra, kopott tízeskékre! Nem, az nem lehet! Hiszen az én aranyaim tulajdonképpen nem afféle közönséges pénzdarabok, hanem jutalom-érmék, melyeket örök emlékül meg kell őrzeni. E fontolgatásnak az lett a vége, hogy aranyaimat szépen visszahelyeztem a kis himzett erszénybe, melyet Irma nővéremtől kaptam nevem napjára. Öröm volt látni, mint csillogtakkeresztül a selyem-erszény horgain.

— Csak maradjatok még szépen itt az erszényben, mondtam elégtelen. Majd meglátjuk, mit teszünk. Még ráérünk, nem sürgős az a vásárlás. Előbb megmutatom iskolatársaimnak is, mit nyertem; tudom, sokan vannak köztök, akik még nem is láttak aranyat.

Elzártam tehát kincsemet gondosan a szekrénybe, nehogy valamikép kivesszem a zsebemből játékközben.

Ebéd után édes apám, ki nagyon örült az engemet ért kitüntetésnek, magával vitt látogatóba egy jó ismerősünkhöz, kinek a városon kívül volt szép kertje és nyári laka. Legkedvesebb mulatságom volt ide rándulni, mert Tóni bácsinak volt két fia, kik velem egykoruak és igen jó pajtásaim voltak; a nagy kertben, a szomszéd kis erdőben aztán órahosszat elmulatoztunk.

Most is vígan folyt a játék s már esteledett, midőn atyám szólított, hogy

induljunk haza. De nekem még nagy kedvem volt tovább játszani. Ezért tehát így szóltam:

— Kedves apácskám, engedjen még kissé itt maradnom. Majd haza megyek én magam is, hiszen nincs messze.

— No jól van; aztán nagyon sokáig ne maradj.

Igy tehát még ott maradtam egy ideig; de amint már igazán sötétedni kezdett, elbucsuztam pajtásaimtól és megindultam hazafelé.

A város szélén apró házacskák állottak, melyekben a szegényebb sorsu munkás emberek laktak. Épen e házacskák között haladtam befelé, midőn egy kerítés mögött panaszos siránkozást és durva szitkozódást hallottam meg. Akaratlanul is megálltam, hogy kihallgassam, micsoda zenebona folyik ott.

— Már az mind hiába, szolt egy férfi hangja, én tovább nem várhatok. Elég, hogy egy fél esztendeig vártam. Vagy megfizetik a házbért, vagy kitakarodnak házamból.

— Oh Istenem! felelt szomoruan egy női hang. Édes jó házi ur, csak még egy kis ideig legyen türelemmel, legyen irgalmas irántunk, szegény szerencsétlen emberek iránt! Tudom, hogy már sok, amit kérek, de Isten talán végre könyörül rajtunk. Férjem már fél esztendő óta beteg, nem bír dolgozni, ezért nem fizethetjük meg a bért, ami a házért és kertcskéért járt. Én magam csak épen annyit bírok megkeresni, hogy gyerekeimnek száraz kenyeret adhatok s a szegény betegnek orvosságot. Most már kissé javul . . . talán végre fölgyógyul és fog is-

mét dolgozhatni; akkor megfizetjük, amivel tartozunk. Csak addig várjon még!

— No persze! Ismerem én már az ilyen beszédet. Hallottam eleget, vártam is, de tovább nem várok. Ha holnap délig meg nem kapom a pénzt, akkor rögtön kitakarodnak a házamból.

— Holnap csak úgy nem fogom tudni kitfizetni, mint ma, felelt az asszony szomoruan. — Akkor csak dobassa ki rögtön az utcára szegény beteg férjemet!

— No, legyen esze, Erzsók asszony szólt ismét a férfi. Lássá, hiszen én már eleget engedtem. A régi tartozásukat már nem is kívánom, azt elengedem, csak azt a tiz forintot fizessék meg, amit ma kell megkapnom. Tiz forint nem a világ; van valami rokonuk, jó barátjuk, aki kölcsön adja.

— A mi rokonaink és barátaink mind szegény emberek maguk is!

— Már hiába, én nem segíthetek. Szükségem van a pénzre és ha holnap délig meg nem fizetik, akkor kiadom a lakást másnak, aki meg tudja fizetni.

A férfi távozott, — én pedig még jó ideig ott álltam a kerítés tövében s egy gondolat furta fejemet, — az én két aranyom épen elég volna e szegény szerencsétlen család megmentésére. Akaratlanul zsebembe nyultam s csak ekkor jutott eszembe, hogy aranyaimat otthon elzártam. De még nincs oly nagyon későn . . . egy negyedóra alatt hazaérek és vissza is jöhettek.

Gyorsan megindultam, de mire haza értem, már épen vacsorához kellett ülnöm. Vacsora után már nem akaróztott utra kelnem s biztattam magamat, hogy hi-

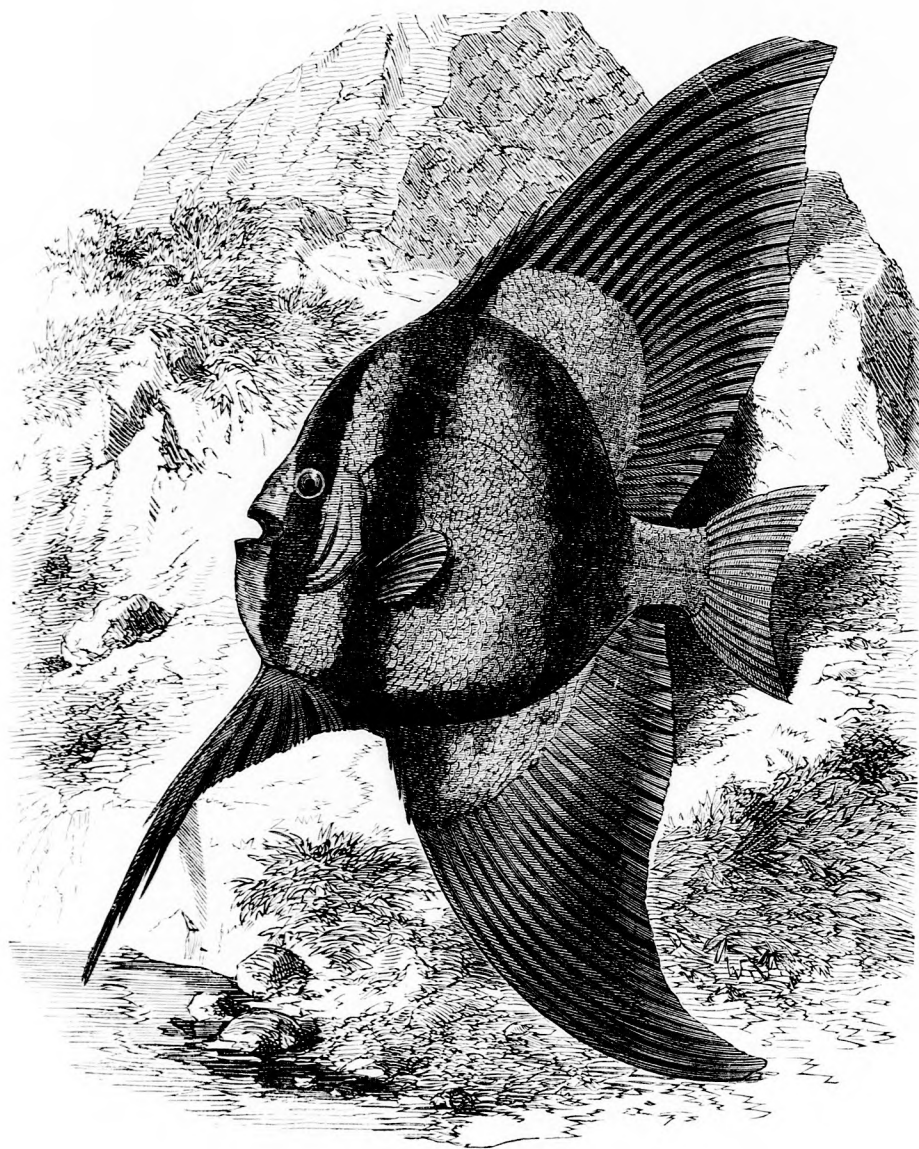
szen ráérek arra még holnap délig, ha ugyan rászánom magamat, hogy oda adjam a két aranyat. És amint elkezdtem arról gondolkozni, hogy odaadjam-e a két aranyat, azonnal mindenféle kifogást találtam jó szándékom ellen . . . hogy bizony az a két arany nem sokat segítene azon a szegény családon, ha a lakást ki is fizetnék, mégis csak nyomorognának . . . aztán idegenek is hozzám . . . már csak inkább saját testvéreimmel teszek valami jót. És egyszerre azt szerettem volna elhíttetni magammal, hogy csakugyan akartam valamit vásárolni testvéreim számára, pedig ez többé eszem ágában sem volt, mióta fényes aranyaimat a szekrénybe elzártam.

Még korán volt lefeküdni, olvasni akartam kissé. Elővettem egy szép könyvet, melyet mamámtól kaptam; fölnyitottam s véletlenül e mondás tünt szemembe:

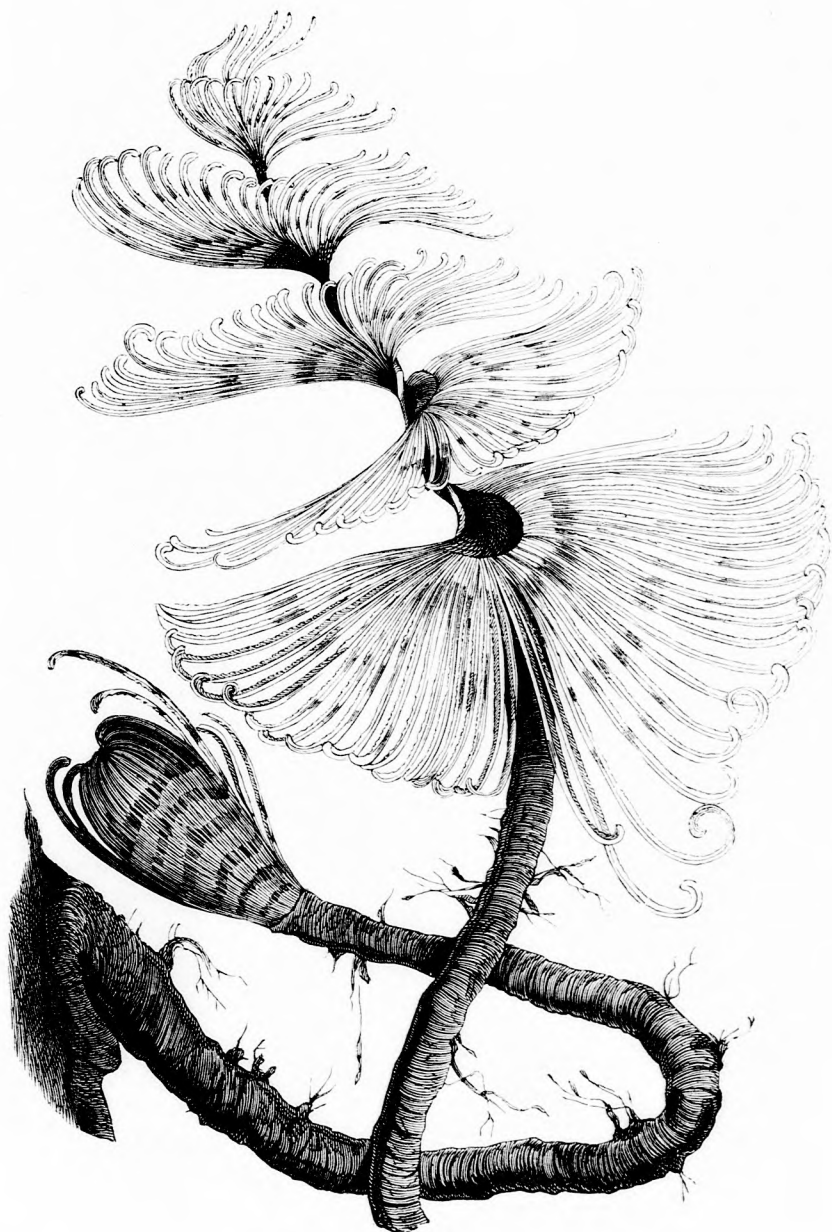
»Órizkedjél a fősვნისეგტől, mert ez a legrutabb tulajdonok egyike!«

A fősვნისეგ! A fősვნისეგ! kialtétek megdöbbenve. Igen, én fősვნისეგ vagyok . . . fősვნისეგ akartam lenni! Óriztem pénzemet, kerestem mindenféle kifogást, hogy ne kelljen kiadnom aranyaimat; nem akartam sem testvéreimnek örömet okozni, sem azon a szegény családon segíteni, csupán magamnak akartam megtartani, hogy csillogásukban gyönyörködjem. Nem, nem engedem, hogy a rut fősვნისეგ erőt vegyen rajtam; pénzemet jóra, hasznosra fogom felhasználni!

E szilárd elhatározás után nyugodtan elaludtam. Másnap délben a két arany már fel volt váltva bankóra, a bankók

A DENEVÉR-HAL. (Lásd a 127. lapon.)

AZ ARANY PEMECS. (Lásd a 118. lapon.)

pedig ott annál a szegény asszonynál, ki ekként megmenthette beteg férjét és gyermekeit a véginségtől.

Sokáig nem tudta senki, hová lett az én két aranyom s szüleim és testvéreim ugyancsak csodálkoztak. De én nem árultam el, mit tettem. Végre mégis ki-sült. Az a szegény asszony tudta lakáso-mat s egy napon, mikor férje már teljesen fölgyógyult, ezzel együtt eljött, hogy nekem hálát mondjanak. Szinte resteltem a dolgot, mert hiszen nem akartam, hogy valaki tudjon róla.

Midőn szüleim és testvéreim megtudták, hová fordítottam a két aranyat, akkor, — akkor volt olyan öröm, hogy tudom, semmiféle színház és játékszer és tajtpipa sem okozhatott volna oly nagy és tartós örömet nekik, de nekem sem. Éreztem, hogy boldog az, ki jót tesz másokkal és nem hallgat saját önző indulatára. És amire első két aranyom megtanitott, azt híven követem mai napig is.

A RHINOCEROS.

(Képpel a 128. lapon.)

RHINOCEROS vagyok én, szarvorrú nevem. Ázsiában lakom én nyáron és telen.

Roppant erős vagyok én, de természetem Mint a bányé, amig nem bánt senki sem.

De ha felbőszítenek: borzasztó vagyok, Mindent agyon taposok, széjjel szagatok. Pánczélonon nyíl, golyó még so'sem fogott —

Azért hát vadász urak, békén hagyjatok!

A „KIS LAP” jövő számában fognak megjelenni a megfejtések és megfejtők és Forgó bácsi postája.

A TOK-HALÁSZAT.

(Képpel a 120—121. lapokon.)

MIA tok? Hamarjában azt fogjátok mondani, hogy a tok olyan tárgy, a miben más valamit tartani szoktak, és igazatok volna; de van még más is, amit toknak neveznek magyarul, ez a más pedig egy szép nagy hal, mely a tengerben él, tíz láb hosszú és három-négy mézsa nehéz, husa pedig igen jóízű. Sok száz hajó uszkál mindig a tengeren halászokkal, kik tokhalat fogdosnak, aztán haza viszik, besózzák, megszáritják és szétküldik jó pénzért mindenfelé a világba, akik pedig szeretik a halat, megveszik és jóízűen megeszik.

A tok a legnagyobb és legerősebb halak közé tartozván, elfogása nem olyan könnyű ám, mint a mi kis halainké, melyek a folyókban élnek. A háló, melyet a tokhalászok használnak, rendszeren három száz láb hosszú és tizenkét láb széles. A mint a tokhalak közelednek és nagy evicz-kelésükkel elárujják, milyen irányban usznak, a halászok bedobják a vízbe a háló egyik végét, mely dugaszfa-uszók-kal van ellátva, úgy hogy le nem merülhet a víz alá; a másik végét kezökben tartva, a csónakon gyorsan tovább viszik, a meddig csak a háló hosszúsága nyulik s aztán lebocsátják. Ekként a háló körül-belől háromszáz lábnyi hosszúságban elzárja az utat a víz alatt. A háló oly ritka, hogy a gyorsan uszó hal feje belé fér a háló fonadékába s még testének egy része is beleszorul. Mikor észreveszi, hogy rossz helyre került, hatalmasan rángatózik s nagy erővel dobja magát jobbra-balra, de ezzel csak azt éri el, hogy mindig jobban belebonyolódik a hálóba.

De a halászoknak, kik fent a csónakban tartják a hálót, szintén nehéz munkájuk van ám. Néha 10—12 nagy tokhal akad bele a hálóba s a roppant erejű, nagy testű állatok dühösen rángat-

ják ide
kal csa
hér a t
rencse
csónak
natra
ezt üg
hogy a
ből; d
folytat
mindac
emelik
a feje

E
kodás.
ügyel,
radjon
ezalatt
karolja
tani. I
könny
valósa
a hal
nakba

S
mellet
küzdé
ha ne
vízbe
kacs
lyei v
zeit. E
hálób
merül
erőse
zogni
sem k
gyakr
van s
töpi é
I
rült s
feksz
dühös
ez oly
ember
ban a

ják ide-oda a hálót és a csónakot, farkukkal csapdossák a vizet, mely egészen fehér a tajtéktól s gyakran csak a jó szerencse menti meg a halászokat, hogy kis csónakjuk föl nem fordul. Egy-két pillanatra a halak fáradtan megpihennek s ezt ügyesen fölhasználják a halászok, hogy a hálót kissé följebb emeljék a vízből; de ekkor a halak még dühösebben folytatják evickelésöket és ez így tart mindaddig, míg a hálót annyira ki nem emelik a vízből, hogy egyik halnak már a feje is kilátszik.

Ekkor kezdődik csak az igazi viaskodás. Az egyik halász most csak arra ügyel, hogy a csónak egyensúlyban maradjon, föl ne forduljon. A másik halász ezalatt a halra veti magát, erősen körülkarolja s iparkodik azt a csónakba berántani. De a hal nem adja meg magát egykönnyen. Rettenetes erővel hánykódik s valóságos birkozás fejlődik ki, míg végre a halásznak sikerül zsákmányát a csónakba behuzni.

Sokszor azonban minden erőfeszítése mellett sem bír az izmos halász megküzdeni a hallal s kénytelen elereszteni, ha nem akarja, hogy maga is bebukjék a vízbe; megesis sokszor az is, hogy a makacs birkozásban a hal éles csontpikkelyei veszélyesen megsebzik a halász kezét. Ha pedig nagyon nagy hal került a hálóba, akkor az egyik halásznak le kell merülni a víz alá és a háló fonadékával erősen körülgöngyölni a halat, hogy mozogni ne tudjon, mert különben semmiképp sem bírának vele. Az is megtörténik gyakran, hogy bármily erős kötelekből van szöve a háló, a dühös tok mégis szét-tépi és elmenekül.

Ha végre minden szerencsésen sikerült s a tok már a csónakban szárazon fekszik, őrizkedni kell a halászoknak a dühösen evickélő hal farka ütésétől, mert ez oly erős, hogy egyszerre ketté töri az ember kezét vagy lábát. Lassanként azonban a hal ellankad a szárazon s ekkor

erős kötelet huznak keresztül száján és kopoltyuján, a kötelet megerősítik a csónakhoz, a halat pedig visszadobják a vízbe s így elevenen huzzák ki maguk után a partra, hol aztán megölik és húsát piacra viszik.

A DENEVÉR-HAL.

(Képpel a 124. lapon.)

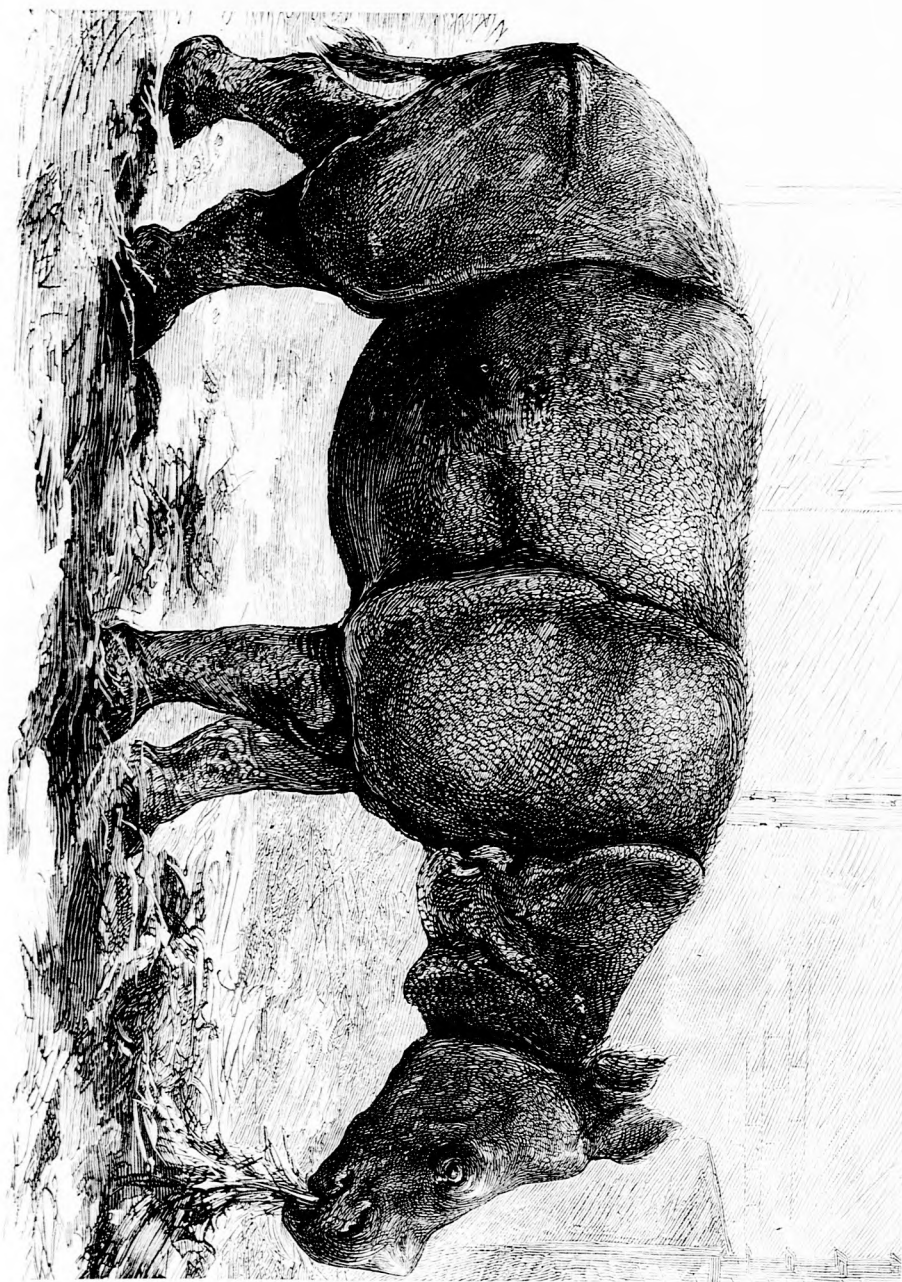
AKÁRMERRE járunk a világon, mindegyütt találunk sajátságos, érdekes természetű tüneményeket, a szárazföldön és a vizekben egyaránt. Ime ez a hal is, melyet e rajzon láthattok, olyan furcsa teremtetés, hogy aki nem tudja, alig mondaná rá, hogy ez is csak olyan hal, mint a többi.

Messze, az Ázsia keleti partjai mellett elterülő nagy tengerben tanyázik egy hal-család, melynek tudományos neve »Platax«, mig az ottani partvidék lakosága »köszvényes hal« nak keresztelte el. E halak fajtájába tartozik a denevér-hal. Mindjárt első pillantásra láthatni, hogy ez a hal mennyire különbözik más halaktól, melyek rendszeren hosszúak, mig a denevér-hal teste magasabb mint hosszú.

A denevér-hal a kisebb halak közé tartozik, hosszúsága mindössze öt hüvelyk, magassága hat hüvelyk. Háta és hátsó és alsó uszohártyái oly hosszúak, a milyen magas egész teste. Homloka és ajka iv-alaku, színe pedig kékes-szürke, hasán világosabb, mint hátán; testét egész hosszában fekete vonal szeli át. Szeme zöldes színű.

Mikor kiterjesztett uszohártyáival a víz felszínén uszkál, olyan, mint egy szárnyas lapda. Nagyon sebesen tud uszni s nagyobb csapatokban él együtt, ezért a halászok, ha kivetik hálójukat, egyszerre sokat elfoghatnak. Husa igen jó ízű s ama vidékek lakosainak kedves eledele.

A RHINOCEROS. (Gácsi a 126. lapom.)

Felelős szerkesztő: **Forgó bácsi.** Kiadó-hivatal: Budapest barátok tere, 7-ik sz. Athenaeum-épület.
Kiadja és nyomatja az Athenaeum irodalmi és nyomdai részv. társulat.
Megjelen hetenként egyszer, 16 oldalon.